

fra

RIKSADVOKATEN

R. 3421/53.

Oslo, den 24. oktober 1953.

*Herr statsadvokaten i***Åstedsundersøkelse og politiavhør i alvorligere straffesaker.**

Fra dette embete er det gjennom årenes løp i flere rundskriv innskjerpet at politiet omhyggelig må undersøke åstedet for forbrytelser hvor stedssituasjonen kan antas å få noen betydning under sakens senere prøvelse for domstolen. Særlig er det pekt på at en sådan undersøkelse er nødvendig når det er tale om forbrytelser av grovere karakter. Det er videre innskjerpet at åstedsundersøkelsen skal settes i verk hurtigst mulig og at det påhviler politiet som en uomgjengelig plikt å sørge for at åstedet blir avsperrret inntil det har vært mulig å sette granskingen i verk på forsvarlig måte. Det er også i en rekke skriv pekt på nødvendigheten av systematisk åstedsundersøkelse som et ledd i brannetterforskingene og under de etterforskinger som politiet har å gjennomføre i forbindelse med trafikkulykker av enhver art. I rundskrivet av 1938¹⁾ ble det gjort oppmerksom på at erfaringene fra mange straffesaker av ovennevnte karakter godtgjør, at den første undersøkelse, og da særlig *undersøkelsen av åstedet* meget ofte er av avgjørende betydning for sakens oppklaring, og at en uriktig eller skjodesløs fremgangsmåte her kan bevirke at undersøkelsene kommer inn på et skjevt spor, hvorved oppklaringen kan forspilles eller i beste fall forsinkes. Da det ikke er enhver politimanns sak å utføre en åsteds- eller gjenstandsundersøkelse, pålegges det i nevnte rundskriv det stedlige politi straks å sette seg i forbindelse med nærmeste overordnede (politimesteren eller statsadvokaten) for om nødvendig å skaffe tilveie kyndig bistand annet steds fra blant politimenn eller teknisk kyndige folk. Påbudet om å sørge for sådan spesialsakkyndig assistanse blir særskilt innskjerpet når det gjelder mistanke om større forbrytelser, såsom drap, ran, skapsprengning, ildspåsettelse, voldtekt, eller grov sedelighetsforbrytelse mot barn eller forsøk på sådan forbrytelse. Inntil den spesialsakkyndige kriminaltekniker kan komme tilstede, må det stedlige politi først og fremst sørge for å holde åstedet og de gjenstande som befinner seg på dette, *urørt*. I det øyemed bør hus eller rom hvor forbrytelsen måtte være begått såvidt mulig stenges og om mulig så vel i dette tilfelle som hvor forbrytelsen er foregått ute, et tilstrekkelig område avsperrres og

¹⁾ Rundskriv nr. 3/1938 som nå er avløst av rundskriv nr. 6/1973.

kontinuerlig vakthold dag og natt etableres, så uvedkommende holdes borte fra åstedet.

Hva melding til overordnet myndighet angår vises ytterligere til påtaleinstruksens § 13, 2., 3. og 4. ledd.

Jeg har hatt anledning til å gjøre den erfaring dels ved gjennomlesing av etterforskningsdokumenter som har vært innsendt til meg, dels under nærvær i rettene når straffesaker i den senere tid har vært fremmet, at politiet i mange tilfelle er lite omhyggelig så vel med sikringen og granskingen av åstedene som med andre nødvendige etterforskingsskritt på undersøkelsesens første stadium. Det synes som om de polititjenestemenn som får saken til behandling ofte er tilbøyelig til altfor hurtig å gjøre seg opp en mening om hvorledes saksforholdet egentlig er, således at de finner det unødvendig å ta åstedsundersøkelsen og de første avhør høytidelig. Senere viser det seg da ofte at etterforskeren har oversett viktige detaljer eller har unnlatt å sikre seg avgjørende bevis som ikke ville ha vært forsømt dersom han hadde opptrådt forskriftsmessig. Der foreligger eksempler på at politifolk som er kommet tilstede umiddelbart etter en alvorlig trafikkulykke har unnlatt så vel å foreta nødvendige undersøkelser eller å tilkalle spesialsakkyndig assistanse, som å notere navn på personer som er kommet tilstede og som antakelig ville kunne gi betydningsfulle forklaringer. Grunnen har da stundom vært at vedkommende politimann har gjort seg opp en forhastet mening om at «intet er å legge vognføreren til last». Endog i drapssaker eller alvorlige overfallssaker har jeg sett at den politimann som først har kommet tilstede etterat forbrytelsen har funnet sted, har nøyet seg med i første omgang å ta en forklaring av den eller de personer som det synes å være grunn til å mistenke, hvorefter han, når allerede kostbar tid er gått, tar seg av åstedsundersøkelsen på en mer eller mindre overfladisk måte. Forsømmelser av den art har vært til skade for sakens fullstendige oppklaring og har da med føye vært påtalt under rettsforhandlingene. I denne forbindelse vil jeg forøvrig også understreke at den politimann som skal foreta avhør av mistenkte, personlig må ha gjort seg kjent med situasjonen på åstedet før han skrider til den inngående og betydningsfulle første eksaminasjon av mistenkte og vitner. Jeg har sett at spørsmål, som senere har vist seg å være av avgjørende betydning ved bedømmelsen av skyldspørsmålet, bent frem er blitt oversett fordi etterforskeren ikke har vært tilstrekkelig orientert med hensyn til åstedssituasjonen. I det hele tatt bør etterforskeren ha for øye at han til enhver tid ved hjelp av åstedsskisser, åstedsbeskrivelser og gjentatte besøk på åstedet nøye kontrollerer om den forklaring som en mistenkt person eller et vitne avgir er riktig, plausibel eller usannsynlig. Da den første forklaring en mistenkt avgir meget ofte vil være særlig betydningsfull for sakens senere skjebne, må jeg også understreke at avhøret må foregå på en

formelt og reelt sett uklanderlig måte. Det kan ikke kritiseres og vil ofte være heldig at etterforskeren fører en alminnelig samtale med den mistenkte før han skrider til det egentlige avhør. Denne fremgangsmåte kan undertiden endog være nødvendig for å komme på talefot med vedkommende person eller for å oppnå dennes tillit. Men en formløs samtale mellom politimannen og den mistenkte som senere hen uten videre blir nedtegnet i en rapport og utgitt som en forklaring, tilfredsstiller ikke de fordringer til avhørsmåten som er stillet i straffeprosessloven og i påtaleinstruksen. Og under hovedforhandlingen i straffesak mot den mistenkte vil den bli tillagt liten eller ingen vekt om den på noe punkt står i strid med forklaringer som vedkommende person senere har avgitt til politiet eller i retten. Dertil kommer at en så formløs opptreden fra etterforskerens side generelt vil være egnet til å svekke tilliten til politiavhørene og de metoder politiet betjener seg av.

Jeg vil henstille såvel til herr statsadvokaten som politimestrene i Deres distrikt å føre nøye innseende med politietterforskingene, sørge for nødvendig instruks til de underordnede embets- og tjenestemenn, og å påtale denslags forsømmelser og skjødesløs behandling av straffesaker som ovenfor er omtalt.

En del eksemplarer av dette rundskriv legges ved til fordeling blant politimestrene og lensmennene i Deres distrikt.

Andr. Aulie